

offentlig Brug, men det blev forkastet med meget stor Majoritet, og det viser altsaa, at den grundlovgivende Rigsforsamling meget vel for-
 ufatte, at der kunde blive Tale om at anvende den Paragraph, hvor denne Bestemmelse findes, uden at der just behøvedes Expropriation, uden at Anvendelsen af Paragraphen behøvede at være til det Offentliges Brug. Tøvrigt skal jeg henholde mig til, hvad der saa ofte er sagt, at det her foreliggende Forslag efter vor Formening ikke gaaer ud paa nogen som helst Expropriation; vi kunne ikke gaae ind paa den Betragtning, at der her er Tale om Expropriation.

Den ærede Rigsdagsmand ansøgte fremdeles — og det var, saavidt jeg erindrer, det eneste Moment, der kunde tale for, at der her ikke tilbødes Godseierne fuldstændig Erstatning, — at ved Fæstebidighed kunde Godseierne sælge Fæstegaardene og selv tage den hele Kjøbesum; dette hører man altid fra den Side, som vil gjøre gjældende, at Fæsteeiendom er en fuldstændig Eiendom. Men fra den anden Side maa der bestandigt erindres, at dette er en Ret, som de ikke kunne bruge. I det hele Forhold er der en offentlig Bevidsthed, eller Retfærdigheds Bevidsthed, hævdet igjennem Liberne, der gjør, at Godseierne ikke kunne bruge denne juridiske Ret i noget Omfang. — Paa en enkelt Gaard kan den maafee bringes til Anvendelse, men det er ganske rigtigt, hvad den ærede Indenrigsminister ved Sagens 1ste Behandling yttrede i denne Retning. Han sagde nemlig: „Dersom Godseierne ville gjøre denne Ret almindeligt gjældende, saa vil den offentlige Bevidsthed reise sig saaledes, at Tvangsloven øieblikkeligt vilde komme“; dette beder jeg vel lagt Mærke til; den ærede Ministers Ord ere her fuldkommen sande; det er aldeles vist, at, dersom Godseierne vilde bruge denne Ret noget almindeligt, saa vilde det hele Folk, maafee med Undtagelse af de enkelte Godseiere, reise sig for, at Tvangsloven var absolut nødvendig og strax maatte gives. Det viser altsaa, at denne Paastand ikke beviser Noget med Hensyn til den Sætning, at der ikke skulde bydes Godseierne fuldstændig Erstatning, naar man byder dem det, som Eiendommen er værd med den indskrænkede Benyttelse, som Lovgiv-

ningen har tillagt Godseierne, en Benyttelse, som kan blive end yderligere indskrænket ved nye Love.

Da den ærede Rigsdagsmand kom til at omtale sin Stilling til Sagen, yttrede han, at han i Udvalget var gaaet ind paa den Overeenskomst, der har fundet sit Udtryk i Skrivelserne til Indenrigsministeren; men han havde tænkt sig, at, hvis Ministeren var gaaet ind paa en Underhandling, og der blev tilveiebragt en Overeenskomst mellem Udvalget og Ministeren om den endelige Lov, at der dog deraf desuagtet ikke skulde fremgaae nogen Lov, men at man vilde indskrænke sig til at indgive et Andragende til Kongen. Efter hvad der senere er passeret, er jeg overordentlig glad ved, at den ærede Rigsdagsmand ikke sagde os det i Udvalget; thi, hvis det var skeet, saa vilde enhver Underhandling fra min Side være bleven afbrudt; jeg vilde paa ingen Maade have underhandlet med den ærede Rigsdagsmand, naar jeg iforveien havde vidst, at selv i det heldigste Tilfælde vilde Resultatet ikke blive andet end et Andragende til Hs. Majestæt Kongen. Jeg troer derfor, at vi kunne være vel tjente med, hvad der er skeet, og det glæder mig overordentligt, at den ærede Rigsdagsmand ikke sagde sin Mening reentud. Men, naar han kommer med et nyt Forslag, og man erindrer, med hvor stort Forbehold han i nærværende Tilfælde har underhandlet, saa troer jeg, at man ligefrem nødsages til ikke at gaae meget langt i Underhandling med ham; thi, for at den kan føres til Nytte, maa man være aabenhjertig mod hinanden, og, naar man fra tidligere Tid af veed, med hvor stor Forbeholdenhed den ene Part er gaaet ind paa Sagen, saa gjør det En mistroisk for Fremtiden.

Denne Tale om en absolut og eenstemmig Overeenskomst, der efter Nøgles Formening anses for nødvendig, forekommer mig høist besynderlig. Man veed, at der her i Landet er en meget stor Forening af Godseiere, som har erklæret, at de ere denne Sags absolute Modstandere, og, naar man saa her siger — hvad et andet æret Medlem har sagt —: „Ja, vi erkjende den Lov for at være retfærdig, som